

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 658/2023-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4CoE/1/2023 z 3. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 a ochranu rodičovských práv podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1, rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 a ochranu pred zasahovaním do súkromného života podľa čl. 16 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhuje zrušiť namietané uznesenie, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako otec maloletej [REDACTED] (15-ročnej) a maloletej [REDACTED] (13-ročnej) podal 15. apríla 2019 návrh o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých detí z dôvodu, že mu matka styk s maloletými dcérami od októbra 2018 neumožňuje. Svoj návrh odôvodnil tým, že matka maloleté dcéry na styk po psychickej stránke nepripravuje, pretože keď má byť zrealizovaný styk sťažovateľa s maloletými dcérami, matka síce príde spolu s maloletými dcérami pred panelákový byt, avšak žiadnym spôsobom ich nepovzbudzuje, aby išli k sťažovateľovi. Exekučným titulom vo veci bol rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 24CoP/4/2017 z 30. novembra 2017, ktorým bola nariadená striedavá osobná starostlivosť o maloleté dcéry na čas po rozvode manželstva.

3. Okresný súd uznesením sp. zn. 30Em/1/2019 z 28. januára 2020 nariadil výkon rozhodnutia, avšak po podaní odvolania matky krajský súd uznesením sp. zn. 21CoE/5/2020 z 15. októbra 2020

zrušil uznesenie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie pre účely doplnenia dokazovania o skutočnosti týkajúce sa vzťahu medzi sťažovateľom a maloletými dcérami.

4. Matka medzitým podala 28. februára 2020 na okresnom súde návrh na odklad výkonu rozhodnutia, ktorý odôvodnila odmietavým postojom maloletých dcér k sťažovateľovi. Súbežne s namietaným konaním prebiehalo konanie o zmene úpravy práv a povinností k maloletým dcéram iniciované matkou (27P/315/2018).

5. Okresný súd uznesením sp. zn. 30Em/1/2019 z 13. februára 2023 odložil výkon rozhodnutia do právoplatného skončenia konania o zmenu úpravy práv a povinností k maloletým dcéram (27P/315/2018) s odôvodnením, že v súčasnosti nie je možné realizovať striedavú osobnú starostlivosť s maloletými dcérami. Sťažovateľ proti uzneseniu okresného súdu podal 27. marca 2023 odvolanie. Krajský súd namietaným uznesením potvrdil uznesenie okresného súdu s odôvodnením, že výkon rozhodnutia nie je možné nariadiť, pretože by ohrozil priaznivý vývoj maloletých dcér.

6. Na základe uznesenia okresného súdu č. k. 27P/94/2021 z 15. februára 2022 bolo nariadené výchovne opatrenie prostredníctvom akreditovaného subjektu (Občianske združenie Návrat) pre účely obnovenia pozitívneho vzťahu sťažovateľa s maloletými dcérami.

II.

7. Sťažovateľ argumentuje, že po viac ako 4 rokoch od začatia konania o výkon rozhodnutia vo veciach maloletých mu nie je umožnený osobný kontakt s maloletými dcérami v zmysle § 370 a nasl. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Sťažovateľ nesúhlasí s odôvodnením namietaného uznesenia krajského súdu, pretože ohrozenie priaznivého vývoja maloletých dcér realizovaním striedavej osobnej starostlivosti (v pomere 9 dní u matky a 5 dní u sťažovateľa) nebolo žiadnym spôsobom preukázané. Preto považuje odôvodnenie namietaného uznesenia za ústavne neudržateľné a nezodpovedajúce skutkovému stavu. Sťažovateľ sa domnieva, že upravený styk nemôže žiadnym spôsobom ohroziť a traumatizovať maloleté dcéry a nebolo to v namietanom konaní žiadnym spôsobom ani preukázané. Na podporu svojej argumentácie poukázal na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 425/2019. Sťažovateľ vyjadril záujem o stretávanie sa s maloletými dcérami, pričom ich má rád a chce sa podieľať na ich výchove. Sťažovateľ vyjadril obavu, že z dôvodu nezrealizovaného stretávania sa s maloletými dcérami dôjde k narušeniu ich vzájomných väzieb.

8. Sťažovateľ tiež argumentoval, že ústavnou sťažnosťou namietal zbytočné prieskumy postupom okresného súdu v konaní sp. zn. 30Em/1/2019 a ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 199/2022 z 28. júla 2022 mu vyhovel.

III.

9. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne, resp. svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

10. Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Postup v súdnom konaní, zisťovanie a hodnotenie skutkového stavu, výklad iných než ústavných predpisov a ich aplikácia sú pri riešení konkrétnych prípadov záležitosťou všeobecných súdov. Ústavnému súdu preto neprislúcha posudzovať zákonnosť vydaných súdnych rozhodnutí za predpokladu, že nimi nebolo porušené ústavou zaručené právo či sloboda. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, či v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 70/08).

11. Ústava v čl. 19 ods. 2 nezaručuje ochranu súkromného a rodinného života pred akýmkoľvek zasahovaním. Zaručuje ochranu len pred takým zasahovaním, ktoré je neoprávnené. V súlade s účelom práva na súkromie môžu orgány verejnej moci, fyzické aj právnické osoby zasahovať do súkromného a rodinného života iných vtedy, ak ich zasahovanie možno hodnotiť ako oprávnené. Podmienkou ústavnosti takéhoto obmedzenia práva na súkromie a rodinný život je jeho určenie v súlade so všetkými normami ústavy, ktoré sú právne významné pri uplatňovaní práva na súkromie (I. ÚS 425/2019). Takouto ústavnou normou je aj čl. 13 ods. 4 ústavy, podľa ktorého pri obmedzovaní základných práv a slobôd sa musí dbať na ich podstatu a zmysel. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ (I. ÚS 13/00).

12. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že súdy rozhodujúce o nariadení výkonu nesmú pristupovať k veci automaticky a necitlivo a aj v tomto nadväzujúcom konaní musia starostlivo zohľadňovať predovšetkým záujem maloletých detí, ale aj ich názory, priania a pocity, pokiaľ ich sú deti schopné vyjadriť. Na dieťa nie je možné nazerať ako na objekt výkonu rozhodnutia, ale ako na svojbytný subjekt, ktorý má svoju vlastnú vôľu. Postoj, prianie detí je jedným z hľadísk, ktoré musia súdy pri hľadaní ich najlepšieho záujmu zohľadniť. Pritom je, samozrejme, potrebné prihliadať na ich vek, rozumovú a emocionálnu vyspelosť a tiež zvážiť mieru objektivity (nezávislosti) ich postoja (III. ÚS 116/2021).

13. Ústavný súd poukazuje na svoj ustálený právny názor, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Už uvedené závery zahŕňajú aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového, ako aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/09). Vychádzajúc z uvedeného právneho názoru, ústavný súd v potrebnom rozsahu preskúmal právne závery krajského súdu, ako aj okresného súdu (III. ÚS 494/2022).

14. Krajský súd odôvodnil namietané uznesenie tým, že úprava styku sťažovateľa s maloletými dcérami na čas po rozvode manželstva z 30. novembra 2017 nebola dosiaľ riadne realizovaná a za aktuálneho stavu nie je v záujme maloletých detí jeho vynucovanie (bod 17 namietaného uznesenia). K uvedenému záveru odvolací súd uviedol, že rodičia maloletých dcér nenašli spôsob, ako rozvíjať vzájomné vzťahy otca s maloletými dcérami po rozvode manželstva. Krajský súd pri rozhodovaní nevzal do úvahy rozdielne tvrdenia rodičov týkajúcich sa nerešpektovania súdneho rozhodnutia, pretože nie sú primárne pre prijatie záveru o dôvodnosti uskutočnenia výkonu

rozhodnutia. Krajský súd predovšetkým vychádzal z najlepšieho záujmu maloletých dcér, ktoré samostatne (vzhľadom na ich vek) dokázali vyjadriť svoj postoj k aktuálnej úprave styku. Krajský súd, vychádzajúc z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), konštatoval, že „*pokiaľ povinný rodič nemôže plniť povinnosť stanovenú súdom z dôvodu negatívneho postoja maloletého a v konaní nebolo preukázané, že by príčinou negatívneho postoja dieťaťa bolo správanie, či úmyselné ovplyvňovanie zo strany povinného, je použitie donucovacích opatrení kontraproduktívne a mohlo by viesť ešte k ďalšiemu zhoršeniu vzťahov medzi maloletým a rodičom*“. Ak teda maloleté dieťa výslovne styk odmieta, je použitie donucovacích opatrení (§ 382 a nasl. CMP) kontraproduktívne, a to z dôvodu, že môže mať za následok degradáciu vzťahov medzi dieťaťom a neempatickým rodičom (bod 18 namietaného uznesenia). Vzhľadom na vek maloletých dcér (15 a 13 rokov) a ich relevantné samostatné rozhodovanie by to spôsobilo len prehĺbovanie ich frustrácie a ďalšie odmietnutie. Maloleté dcéry svoje stanovisko týkajúce sa styku so sťažovateľom založili na tvrdení, že im prekáža, ak ich sťažovateľ sníma videom, fotograficky alebo vyhotovuje nahrávky (v konaní pred všeobecnými súdmi predložený 51-stranový dokument o nezrealizovanom styku). Rovnako maloletým dcéram prekáža, že v čase, keď ma styk prebiehať v domácnosti sťažovateľa, je tam jeho priateľka spolu s jej deťmi, ktoré ma sťažovateľ podľa ich názoru údajne zvyhodňovať. Krajský súd z uvedených dôvodov vyhodnotil úpravu styku sťažovateľa s maloletými dcérami na čas po rozvode manželstva v rámci aktuálnej situácie za nepostačujúcu.

15. Namietané uznesenie rešpektuje východiská stanovené judikatúrou ESLP, podľa ktorej štát má síce pozitívny záväzok prijať opatrenia smerujúce k rešpektovaniu rodinného života, k čomu patrí aj zabezpečenie plnenia súdnych rozhodnutí (rozsudok z 18. 7. 2006 vo veci Fiala proti Českej republike, sťažnosť č. 26141/03, § 94), avšak nie je možné požadovať prijatie opatrení, ktoré by poškodzovali zdravie (vrátane toho duševného) a rozvoj dieťaťa (rozsudok vo veci Fiala proti Českej republike, § 96 alebo rozsudok z 13. 7. 2000 vo veci Elsholz proti Nemecku, sťažnosť č. 25735/94, § 50). Najlepší záujem dieťaťa môže v odôvodnených prípadoch prevážiť nad záujmom jedného z rodičov. Ústavný súd po posúdení namietaného uznesenia nezistil, že by všeobecné súdy nesledovali najlepší záujem maloletých dcér, pričom v konaní bolo preukázané, že za uvedených okolností nie je dobre možná (pôvodne nariadená) úprava styku formou striedavej osobnej starostlivosti. Naopak, z odôvodnení ich rozhodnutí vyplýva, že práve záujem maloletých dcér bol pre posúdenie veci prvoradý a za daných okolností prevážil nad záujmom sťažovateľa. Z ústavnej sťažnosti vyplynulo, že v súčasnosti je nariadené výchovné opatrenie (uznesením okresného súdu sp. zn. 27P/94/2021 z 15. februára 2022) pre účely obnovenia pozitívneho vzťahu sťažovateľa s maloletými dcérami v občianskom združení. Je zrejmé, že súdy v základnom konaní napriek mimoriadne náročným vzťahom nestagnujú a hľadajú najlepšie možné riešenie

16. Ústavný súd konštatuje, že zákonná úprava styku rodičov s ich maloletými deťmi, preferujúca dohodu rodičov a až následné uplatňovanie rozhodovacej právomoci súdu o tejto otázke, zodpovedá ústavnej ochrane rodičovstva a požiadavke na osobitnú ochranu detí a mladistvých garantovaných v čl. 41 ústavy. Relatívna voľnosť pretavená do úpravy styku rodičov s ich maloletými deťmi podľa názoru ústavného súdu nevedie k obmedzeniu ich rodičovských práv (PL. ÚS 26/05).

17. Vzhľadom na uvedené ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú, no zároveň

poznamenáva, že týmto uznesením nie sú dotknuté prípadné práva sťažovateľa podľa novo súdom nastavených pravidiel v základnom konaní.

18. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu